

Teresa DROZDEK-MAŁOLEPSZA*

„Przegląd Sportowy” jako informator i propagator sportu kobiet w Polsce w roku wybuchu II wojny światowej (1939 r.)

Streszczenie

W pracy przedstawiono sport kobiet w Polsce na podstawie informacji z czasopisma „Przegląd Sportowy” z 1939 r. „Przegląd Sportowy” upowszechniał sport kobiet w Polsce poprzez doniesienia, materiały i artykuły dotyczące uwarunkowań sportu kobiet, współzawodnictwa oraz osiągnięć sportowych kobiet. Najpowszechniej uprawianymi przez kobiety w Polsce w omawianym okresie dyscyplinami były gry sportowe, lekkoatletyka, łucznictwo. Panie rywalizowały również w innych dziedzinach, m.in. gimnastyce, kajakarstwie, łyżwiarstwie, narciarstwie, pływaniu, szermierce, wioślarstwie, tenisie, tenisie stołowym i automobilizmie. Największe sukcesy na arenie międzynarodowej osiągały wówczas w łucznictwie i tenisie. Do najlepszych kobiet w sporcie należy zaliczyć Janinę Kurkowską-Spychajową i Jadwigę Jędrzejowską.

Słowa kluczowe: kobiety, sport, czasopismo „Przegląd Sportowy”, Polska, 1939 r.

Wprowadzenie

Celem pracy jest przedstawienie rozwoju sportu kobiet w Polsce w roku 1939 na podstawie kwerendy czasopisma „Przegląd Sportowy” (z 1939 r.). Czasopismo ukazywało się w latach 1921–1939. W 1939 r. „Przegląd Sportowy” był wydawany w Warszawie, dwa razy w tygodniu, a poświęcony był bieżącym wydarzeniom sportowym w Polsce i za granicą. Przybliżał także różne aspekty ruchu sportowego kobiet, pełnił m.in. rolę informacyjną, promocyjną i propagującą aktywność fizyczną kobiet w Polsce. Objętość tego bogato ilustrowanego czasopisma wynosiła zazwyczaj 6 stron¹.

* dr, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Wydział Pedagogiczny, Instytut Wychowania Fizycznego, Turystyki i Fizjoterapii, e-mail: t.drozdek-malolepsza@ajd.czyst.pl

¹ W 1939 r. ukazało się 70 numerów czasopisma „Przegląd Sportowy”.

W odniesieniu do piśmiennictwa dotyczącego rozwoju sportu kobiet w II Rzeczypospolitej największe znaczenie poznawcze posiadają prace T. Drozdek-Małolepszej i M. Rotkiewicz². Warto nadmienić, iż publikacje podejmujące problematykę sportu kobiet w Polsce w okresie międzywojennym nie uwzględniają w sposób szczegółowy kwerendy czasopisma „Przegląd Sportowy”. Z zakresu sportu kobiet w Polsce w świetle „Przeglądu Sportowego” zostało dotąd opublikowanych dwanaście prac, odnoszących się do okresu 1921–1933 oraz 1935–1936. Przygotowano prace poruszające problematykę sportu kobiet w Polsce w świetle „Przeglądu Sportowego” za rok 1934 i za lata 1937–1938³.

² T. Drozdek-Małolepsza, *Stan badań nad dziejami wychowania fizycznego i sportu kobiet w Drugiej Rzeczypospolitej*, [w:] S. Zaborniak (red.), *Z dziejów kultury fizycznej w Polsce*, Rzeszów 2005, s. 13–21; m.in.: tejsze, *Sport strzelecki kobiet w Polsce w okresie międzywojennym*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2012, t. 11, s. 13–25; tejsze, *Sporty zimowe kobiet w Polsce w latach 1919–1939*, [w:] L. Rak, E. Małolepszy (red.), *Narciarstwo Polskie 1888–2008*, Jasło 2009, s. 105–115; tejsze, *Uwarunkowania rozwoju ruchu sportowego kobiet w Polsce w latach 1919–1939. Zarys problematyki*, [w:] T. Drozdek-Małolepsza (red.), *Z najnowszych dziejów kultury fizycznej i turystyki w Polsce. Dzieje kultury fizycznej i turystyki w Polsce w końcu XIX i XX w.*, t. 1, Częstochowa 2011, s. 149–163; M. Rotkiewicz, *Rozwój sportu kobiet w Polsce okresu międzywojennego*, „Sport Wyczynowy” 1979, nr 3–4, s. 3–21.

³ T. Drozdek-Małolepsza, *Sport kobiet w Polsce w latach 1921–1922 w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy”*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie Kultura Fizyczna” 2013, t. 12, nr 2, s. 63–72; tejsze, *Sport kobiet w Polsce na łamach czasopisma „Przegląd Sportowy” (1923–1924)*, „Zeszyty Naukowe Almamery Szkoła Wyższa z siedzibą w Warszawie” 2014, nr 2(71), s. 165–177; tejsze, *Sport kobiet w Polsce w 1925 roku w świetle „Przeglądu Sportowego*, [w:] J. Kwieciński, M. Tomczak, M. Łuczak (red.), *Sport i wychowanie fizyczne w badaniach naukowych. Teoria – praktyce*, Konin 2014, s. 223–233; tejsze, *Sport kobiet w Polsce na łamach czasopisma „Przegląd Sportowy” (1927)*, „Zeszyty Naukowe Almamery Szkoła Wyższa z siedzibą w Warszawie” 2014, nr 3(72), s. 273–287; tejsze, *Sport kobiet w Polsce w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1926)*, [w:] M. Zowisło, J. Kosiewicz (red.), *Sport i turystyka w zwiernadzie wartości społecznych*, Kraków 2015, s. 210–219; tejsze, *Sport kobiet w Polsce w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1929)*, „Szkice Humanistyczne” 2015, t. 15, nr 1–2, s. 61–75; tejsze, *Women’s Sport in Poland in the Light of „Przegląd Sportowy” [„Sports Review”] Magazine (1930)*, [w:] T. Drozdek-Małolepsza, A. Buková (red.), *Teoretyczne i praktyczne uwarunkowania kultury fizycznej i turystyki (Teoretické i praktické podmienky telesnej kultúry a turistiky)*, Częstochowa 2015, s. 29–45; tejsze, *Sport kobiet w Polsce w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1928)*, „Aktywność Ruchowa Ludzi w Różnym Wieku” 2015, nr 1–4(25–28), s. 9–21; tejsze, *Sport kobiet w Polsce w świetle pisma „Przegląd Sportowy” (1935)*, „Roczniki Naukowe Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku” 2015, nr 1(11), s. 5–15; tejsze, *Sport kobiet w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1931)*, [w:] J. Kosiewicz, E. Małolepszy, T. Drozdek-Małolepsza (red.), *Z dziejów wychowania fizycznego, sportu i turystyki w Polsce i w Europie*. Częstochowa 2016, s. 113–127; tejsze, *Women’s sport in Poland in the light of „Przegląd Sportowy” [„Sports Review”] magazine (1933)*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie Kultura Fizyczna” 2015, t. 14, nr 2, s. 73–91; tejsze, *Sport kobiet w Polsce w świetle pisma „Przegląd Sportowy” (1932)*, [w:] R. Urban, L. Nowak, J. Eider (red.), *Z najnowszej historii kultury fizycznej w Polsce*, t. 12(1): *Z dziejów kultury fizycznej w Polsce do 1945 r.*, Gorzów Wlkp. 2016, s. 159–177; tejsze, „Przegląd Spor-

Material i metody badawcze

W badaniach zostały wykorzystane następujące metody: analiza źródeł historycznych, indukcja, dedukcja, synteza oraz porównawcza. Wyszukiwane problemy badawcze:

1. W jakim stopniu „Przegląd Sportowy” z 1939 r. upowszechniał i propagował sport kobiet?
2. Jaki poziom sportowy prezentowały w tym okresie Polki na tle międzynarodowym?

W zakresie badań źródłowych przeprowadzono kwerendę zasobów archiwalnych czasopisma „Przegląd Sportowy” z 1939 r. Wykorzystano literaturę tematyczną, ze szczególnym uwzględnieniem publikacji dotyczących zagadnienia sportu kobiecego w Polsce, prezentowanego i omawianego na łamach „Przeglądu Sportowego” (1921–1933, 1935–1936).

Wyniki i dyskusja

Panie były obecne w strukturach związków sportowych w Polsce. W 1939 r. Maria Podhorska-Okołów, długoletnia działaczka Polskiego Związku Kajakowego (PZK), została po raz kolejny wybrana do jego zarządu⁴.

W dniach 15–16 kwietnia 1939 r. w Warszawie i Augustowie obradowało prezydium Międzynarodowej Federacji Kajakowej⁵. W obradach wzięli udział: dr Eckert, Arndt, Eckman, Neuman (Niemcy), Backaman (Finlandia), Webster-Duderidgo (Anglia), Aschir (Szwecja) oraz ze strony polskiej: M. Podhorska-Okołów, mjr Waldemar Sekunda i prof. Hławiczka. Uchwalono przyznanie Polsce organizacji mistrzostw świata w kajakarstwie w 1942 r. Zawody miały zostać rozegrane na jeziorach augustowskich. W programie, obok konkurencji męskich, przewidziano konkurencję kobiecą – wyścig na dystansie 600 m.

Na łamach 9 numeru „Przeglądu Sportowego” z 1939 r. znajdujemy informację o śmierci Zygmunta Wyrobka⁶. Był on jednym z pionierów wychowania fizycznego w Polsce, uczniem i współpracownikiem Henryka Jordana. W okresie międzywojennym był członkiem Rady Naukowej Wychowania Fizycznego.

Polskie Związki Sportowe organizowały obozy przedolimpijskie, m.in. Polski Związek Lekkiej Atletyki (PZLA) miał zorganizować w dniach 24 kwietnia – 4 maja 1939 r. obóz sportowy z udziałem około 20 lekkoatletek⁷ – kierownikiem miała być Helena Woynarowska, natomiast trenerem Antoni Cejzik. Obóz

towy” jako informator i propagator sportu kobiet w Polsce w roku olimpijskim (1936), „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2016, t. 15, nr 2, s. 45–61.

⁴ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 9, s. 5.

⁵ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 30, s. 1; 1939, nr 30, s. 3.

⁶ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 9, s. 3.

⁷ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 29, s. 3.

przedolimpijski został też przeprowadzony w pierwszej połowie czerwca 1939 r. w Warszawie przez Polski Związek Kajakowy (PZK)⁸. Oprócz kajakarzy, na obozie przebywały dwie kajakarki: Prauss (KPW Pomorzanie Toruń) i Hinc (KK Toruń). Funkcję trenera sprawował Arnt (honorowy trener PZK). W celu rozwoju pływania pań Polski Związek Pływacki (PZP) zatrudnił dla potrzeb zainteresowanych okręgów instruktorkę objazdową⁹. W Częstochowie, począwszy od 21 sierpnia 1939 r., planowano zorganizować dwutygodniowy obóz dla piłkarzy ręcznych oraz sędziów¹⁰, miały w nim również uczestniczyć piłkarki ręczne.

Fot. 1. Stella Zagórna przy chevroletcie (1939 r.)

Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe (NAC), sygn. 1-M-1647-23.

Elitarnym sportem był dla pań sport automobilowy. Tylko nieliczne uprawiały tę dziedzinę sportu. Wśród 38 osób zgłoszonych do Zimowego Rajdu PTK znalazły się 3 kobiety¹¹. Wyścig odbył się w dniach 25–27 lutego 1939 r.¹² Z pań

⁸ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 48, s. 3.

⁹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 36, s. 5.

¹⁰ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 59, s. 4.

¹¹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 13, s. 5.

¹² „Przegląd Sportowy” 1939, nr 17, s. 2.

najlepiej zaprezentowała się Stella Zagórna (chevrolet), która zajęła VIII miejsce w wyścigu górskim (bez względu na klasę samochodu). Panie brały również udział w XII Międzynarodowym Wyścigu Automobilowym, zorganizowanym przez Automobilklub Polski, w czerwcu 1939 r.¹³ S. Zagórna w klasie powyżej 3000 cm³ w chevroletcie zajęła VI miejsce.

Powszechnie uprawianymi dyscyplinami sportowymi wśród kobiet były gry sportowe. W styczniu 1939 r. odbyły się mistrzostwa Polski w siatkówce pań. Po raz czternasty mistrzyniami Polski zostały siatkarki Akademickiego Związku Sportowego (AZS) Warszawa¹⁴. Tytuł wicemistrzyń wywalczył zespół Harcerskiego Klubu Sportowego (HKS) Łódź, III miejsce przypadło Olszy Kraków, zaś IV – siatkarkom Polonii Warszawa¹⁵. Według redakcji „Przeglądu Sportowego”, poziom piłki siatkowej się obniżył¹⁶.

Z okazji jubileuszu 15-lecia AZS Warszawa odbył się turniej międzynarodowy gier sportowych¹⁷. W ramach zawodów rozegrano mecze piłki siatkowej i koszykowej kobiet, z udziałem US Ryga (Łotwa). W zawodach siatkówki drużyna AZS dwukrotnie zwyciężyła drużynę z Łotwy (2:0 i 2:1), natomiast w koszykówce warszawianki przegrały dwa mecze (19:25 i 27:28)¹⁸.

Mistrzostwa Polski w koszykówce pań zostały rozegrane w Krakowie, w dniach 4–5 marca 1939 r.¹⁹ W zawodach wzięły udział następujące zespoły: AZS Lwów, AZS Warszawa, IKP Łódź, Makkabi Kraków i Polonia Warszawa. Najlepszym zespołem mistrzostw okazały się koszykarki IKP Łódź, które odniosły zwycięstwo we wszystkich meczach. Tytuł wicemistrzyń Polski wywalczyły koszykarki AZS Warszawa, zaś brązowy medal mistrzostw przypadł Polonii Warszawa. Czwarte miejsce zajęły koszykarki AZS Lwów, natomiast ostatnie (V) gospodynie – Makkabi Kraków²⁰. Redakcja „Przeglądu Sportowego” zamieściła komentarz do rozegranych mistrzostw Polski, w którym czytamy:

Łodzianki zdobyły tytuł zasłużenie, były twardą, zgraną i dobrze technicznie postawioną drużyną. Wyróżniła się przede wszystkim Głazewska – ambitna, pracowita i dobrze strzelająca. AZS warszawski dowiódł, że zawsze jest drużyną groźną, lecz pozbawiony

¹³ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 48, s. 5.

¹⁴ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 8, s. 3. Drużynę mistrzyń Polski reprezentowały: Biegańska, Bruszkiewicz, Brzustowska, Holfeier, Stefańska I, Stefańska II i Wardyńska.

¹⁵ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 8, s. 2.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 10, s. 2.

¹⁸ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 11, s. 6.

¹⁹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 17, s. 2; 1939, nr 19, s. 3.

²⁰ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 19, s. 3. W poszczególnych drużynach występowały następujące koszykarki: IKP Łódź – Filipiak, Głazewska, Gruszczyńska, Janicka, Nawrocka; AZS Warszawa – Brzustowska, Gąsiorowska, Grabowska, Kozłowska, Stefańska I, Wardyńska; Polonia Warszawa – Bielak, Balcer, Damska, Danowska, Kamecka, Marysińska, Szulmajer, Wiewiórska; AZS Lwów – Batiuk, Jaworska, Klimczuk, Karmelitówna, Kremer, Wójcicka; Makkabi Kraków – Adler, Budin, Deutscher, Engebelerzanka, Krygier.

doskonałej Wiszniewskiej [...] oraz Bruszkiewiczówny musiał uznać wyższość łodzianek. Polonia wcale nie ustępuje AZS-owi i wyniki spotkań tych drużyn są zawsze otwarte. Najlepszą była jak zwykle Kamecka. AZS łwowski, chociaż wygrał z krakowską Makkabi, nie jest wcale drużyna lepszą. Wygrał, gdyż Makkabistki były przemęczone, zdeprymowane poprzednimi porażkami i speszone nastrojem publiczności²¹.

Fot. 2. Drużyna koszykarek Izraela Kalmanowicza Poznańskiego (IKP) Łódź. Mistrzostwa Polski w koszykówce kobiet – Kraków 4–5 marca 1939 r. Widoczne na zdjęciu m.in.: Darowska, Woźniakiewicz, Tomaszewska, Nawrocka

Źródło: NAC, sygn. 1-S-700-3.

Dyscypliną gier sportowych, którą panie uprawiały od niedawna, była piłka ręczna. Mistrzostwa Polski w piłce ręcznej pań po raz pierwszy rozegrano w 1938 r. Tytuł wicemistrzyń Polski w piłce ręcznej zdobyły zawodniczki HKS Łódź²², przegrywając w finale z zespołem IKP (5:10). Brązowy medal mistrzostw Polski wywalczyły szczypiornistki Warty Poznań, IV miejsce – AZS-u Warszawa, V – Polonii Warszawa, zaś VI – WiMy Łódź.

W meczach o mistrzostwo okręgu krakowskiego zespół Makkabi Kraków dwukrotnie pokonał Jutrzenkę Tarnów (13:1; 9:0)²³. Sensacyjnie zakończyły się mistrzostwa okręgu łódzkiego. Mistrz Polski w piłce ręcznej z 1938 r. – drużyna IKP Łódź – przegrał w turnieju finałowym z zespołami piłkarek ręcznych WiMy Łódź (4:5) oraz Znicza (dawny HKS) Łódź (3:4)²⁴. Zajął III miejsce, które nie dawało prawa gry w turnieju finałowym o mistrzostwo Polski.

²¹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 20, s. 4.

²² Tamże.

²³ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 41, s. 4.

²⁴ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 44, s. 3.

W 1939 r. mistrzostwa Polski w piłce ręcznej odbyły się w dniach 2–4 czerwca w Wilnie²⁵. W turnieju uczestnicstwo deklarowały drużyny: AZS Warszawa (mistrz okręgu warszawskiego), AZS Lwów (mistrz okręgu lwowskiego), mistrz okręgu wileńskiego, Znicz Łódź i WiMa Łódź (mistrz i wicemistrz okręgu łódzkiego). Mistrzostwo Polski w piłce ręcznej zdobyły zawodniczki Znicza Łódź²⁶.

Minima olimpijskie (wynikowe) dla lekkoatletek, do osiągnięcia w terminie do 1 października 1939 r., w poszczególnych konkurencjach wynosiły: w biegu na dystansie 100 m – 12,2 s; w biegu na dystansie 80 m przez płotki – 12,2 s; w skoku wzwyż – 1,55 m; w rzucie oszczepem – 41,00 m; w rzucie dyskiem – 40,00 m; w pchnięciu kulą – 12,80 m; w skoku w dal – 5,50 m; w sztafecie 4 × 100 m – 48,8 s²⁷. W niektórych konkurencjach, aby uzyskać minimum olimpijskie, należało poprawić rekord Polski (m.in. w skoku wzwyż, czy w biegu na dystansie 80 m przez płotki).

W sezonie zimowym 1939 r. rozgrywano zawody lekkoatletyczne w halach sportowych. W końcu lat 30. XX w. tego rodzaju zawody odbywały się zarówno na szczeblu ogólnopolskim, jak również regionalnym. 22 stycznia 1939 r. w Toruniu odbyły się mistrzostwa Pomorza w lekkoatletyce²⁸. W poszczególnych konkurencjach zwyciężyły lekkoatletki Kolejowego Przystosobienia Wojskowego (KPW) Pomorzaniek oraz Towarzystwa Gimnastycznego (TG) „Sokół” Grudziądza. Jeden z najlepszych rezultatów uzyskała Wiśniewska (KPW Pomorzaniek) w skoku wzwyż (1,45 m) – był to wynik lepszy od dotychczasowego rekordu Pomorza. W zawodach o mistrzostwo okręgu warszawskiego wynik lepszy od rekordu okręgu w biegu na dystansie 500 m ustanowiła Helena Zborowska (Polonia Warszawa) rezultatem 1 min 31,2 s²⁹. Zimowe mistrzostwa okręgu w lekkoatletyce odbyły się ponadto w Katowicach (okręg śląski) i w Łodzi (okręg łódzki)³⁰.

Swego rodzaju podsumowaniem sezonu halowego były VII Zimowe Mistrzostwa Polski, które odbyły się w Przemyślu, w dniach 11–12 lutego 1939 r.³¹ W zawodach zabrakło medalistek Igrzysk Olimpijskich w Berlinie z 1936 r. (Marii Kwaśniewskiej, Jadwigi Wajs, Stanisławy Walasiewicz). Wśród lekkoatletek, biorących udział w zawodach w Przemyślu należy wyróżnić Wandę Flakowicz (Warszawianka), która w pchnięciu kulą uzyskała 11,96 m; Henrykę Słomczewską (IKP Łódź), która ustanowiła rekord Polski w skoku w dal (5,06 m), oraz sprinterki Stadionu Chorzów (Amelię Dubiel, Magdalenę Gnielkę, Otylię Kałużę, Gertrudę Iwczak), które w sztafecie 4 × 50 m ustanowiły rekord Polski wynikiem 30,4 s³².

²⁵ Tamże.

²⁶ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 46, s. 6.

²⁷ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 8, s. 5.

²⁸ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 8, s. 5.

²⁹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 9, s. 5.

³⁰ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 11, s. 4.

³¹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 13, s. 2.

³² Tamże.

W okresie wiosennym, letnim i wczesnojesiennym panie uczestniczyły w zawodach lekkoatletycznych na szczeblu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. W dniu 14 maja 1939 r. odbyły się zawody lekkoatletyczne z udziałem pań z klubów z Krakowa, Lublina i Śląska³³. Najlepsze wyniki uzyskała Serafińska – w biegu na dystansie 100 m (13,5 s) i w skoku w dal (4,75 m). W innym trójmeczku lekkoatletycznym pań, który został rozegrany 20 sierpnia 1939 r. w Warszawie, rywalizowały reprezentacje Pomorza, Śląska i Warszawy³⁴. Zwyciężyły lekkoatletki Śląska (106 pkt), przed Pomorzem (89 pkt) i Warszawą (53 pkt). Do najlepszych lekkoatletek zawodów należy zaliczyć Barbarę Książkiewicz i O. Kałużę oraz startującą poza konkursem Wandę Czarnocką (AZS Wilno), która w skoku w dal uzyskała wynik 5,24 m.

Dobry poziom sportowy prezentowały lekkoatletki podczas zawodów przeprowadzonych z okazji jubileuszu 10-lecia KPW Grudziądz³⁵. Zawody odbyły się na przełomie lipca i sierpnia 1939 r. Sprinterki KPW Pomorzaniek Toruń (Barbara Książkiewicz, Leokadia Wiśniewska, Maria Stawska, Stanisława Konkiewska) uzyskały w sztafecie 4 × 200 m wynik lepszy od rekordu Polski (1 min 51,8 s), natomiast w sztafecie 4 × 100 m lekkoatletki wyrównały rekord Polski (52,2 s). Ponadto, L. Wiśniewska w skoku wzwyż uzyskała 145 cm. Próba bicia rekordu Polski (151 cm) nie powiodła się. W lekkoatletyce organizowano zawody okręgowe organizacji i towarzystw młodzieżowych i społecznych. Przykładem może być KPW oraz Poczta i Przesyłki Wojskowe (PPW). W zawodach o mistrzostwo okręgu śląskiego KPW wyróżniła się Otylia Kałuża, m.in. w biegu na dystansie 60 m uzyskała wynik 7,8 s, natomiast w skoku w dal – 4,90 m³⁶. Najlepszą lekkoatletką podczas mistrzostw okręgu poznańskiego PPW była Wohlgetanówna.

W drugiej połowie czerwca 1939 r. rozegrano mistrzostwa okręgów pań w lekkoatletyce, m.in. mistrzostwa okręgu lwowskiego (odbyły się one 25 czerwca 1939 r. we Lwowie³⁷). Najlepsze wyniki osiągnęły 15-letnia Zemkówna w skoku wzwyż (1,37 m) oraz Jadwiga Batiuk w rzucie dyskiem (34,40 m, nowy rekord okręgu). Ponadto, w dniach 24–25 czerwca odbyły się Robotnicze Mistrzostwa Polski w lekkoatletyce³⁸. W konkurencjach pań zawody stały na przeciętnym poziomie. Widoczny był brak byłej lekkoatletki Skry Warszawa – Janiny Wencel.

Przeprowadzone w Chorzowie, w lipcu 1939 r., mistrzostwa Polski kobiet stały na przeciętnym poziomie³⁹. Plonem zawodów był jeden rezultat lepszy od rekordu Polski. W biegu sztafetowym 4 × 100 m sprinterki KPW Pomorzaniek

³³ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 39, s. 5.

³⁴ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 67, s. 5.

³⁵ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 62, s. 1, 4; 1939, nr 63, s. 1.

³⁶ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 64, s. 5.

³⁷ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 51, s. 4.

³⁸ Tamże.

³⁹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 57, s. 1, 4.

Toruń (B. Książkiewicz, L. Wiśniewska, M. Stawska, S. Konklewska) osiągnęły rezultat 52,2 s. Najlepszą zawodniczką zawodów została O. Kałuża (Stadion Chorzów), która zdobyła złote medale w biegu na dystansie 100 m (12,6 s) oraz w biegu na dystansie 200 m (26,2 s). Panie osiągnęły przeciętny poziom w wielu konkurencjach, m.in. w skoku wzwyż, w skoku w dal, w biegu na dystansie 800 m, w biegu na dystansie 80 m przez płotki, a także w konkurencjach, które były „polską specjalnością” – w rzucie dyskiem oraz w rzucie oszczepem⁴⁰. W zawodach uczestniczyły 52 lekkoatletki. W klasyfikacji zespołowej mistrzostw najlepsze były sportsmenki Stadionu Chorzów i KPW Pomorzanie Toruń.

Lekkoatletki uczestniczyły w zawodach na szczeblu międzynarodowym. W dniu 25 czerwca 1939 r. Polki rozegrały w Bergamo mecz z drużyną Włoch⁴¹. Redakcja „Przeglądu Sportowego” opublikowała wstępny skład reprezentacji Polski: bieg na dystansie 100 m – S. Walasiewicz, B. Książkiewicz; bieg na dystansie 200 m – O. Kałuża, Jadwiga Gawrońska; bieg sztafetowy 4 × 100 m – B. Książkiewicz, J. Gawrońska, O. Kałuża, S. Walasiewicz; bieg na dystansie 80 m przez płotki – Małgorzata Felska, Franciszka Romanowska; skok w dal – S. Walasiewicz, Henryka Słomczewska; skok wzwyż – M. Felska, F. Romanowska; pchnięcie kulą – Wanda Flakowicz, Genowefa Cejzik; rzut dyskiem – G. Cejzik, Klara Gackowska; rzut oszczepem – M. Kwaśniewska, W. Flakowicz⁴². Kierownikiem ekipy była H. Woynarowska oraz Franciszek Ślachciak. Niestety, Polki rywalizowały z Włoszkami bez S. Walasiewicz, która w 1939 r. nie przyjechała z USA⁴³. Reprezentacja Polski przegrała w Bergamo z drużyną Włoch 33:51⁴⁴. Z polskich lekkoatletek zwycięstwa odniosły: W. Flakowicz w pchnięciu kulą (12,83 m); G. Cejzik w rzucie dyskiem (39,43 m); H. Słomczewska w skoku w dal (z doskonałym wynikiem 5,52 m). Warto zaznaczyć, iż w niektórych konkurencjach Włoszki należały do najlepszych w Europie i na świecie, m.in. Testo na zawodach w Garmisch w dniu 23 lipca 1939 r. ustanowiła w biegu na dystansie 80 m przez płotki rekord świata (11,8 s)⁴⁵.

W ramach kontaktów międzynarodowych lekkoatletki miały 3 września 1939 r. rozegrać mecz z reprezentacją Węgier w Drohobyczu⁴⁶. Jeszcze przed wybuchem II wojny światowej Węgierski Związek Lekkiej Atletyki, na posiedzeniu w dniu 23 sierpnia 1939 r., podjął decyzję o odwołaniu meczu⁴⁷.

⁴⁰ *Sprinterki ratują honor pań. Konkurencje techniczne – pięta achillesowa mistrzostw w Chorzowie*, „Przegląd Sportowy” 1939, nr 58, s. 4.

⁴¹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 48, s. 4; 1939, nr 51, s. 1.

⁴² Tamże.

⁴³ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 49, s. 5; 1939, nr 50, s. 1; 1939, nr 62, s. 3. W historii rozgrywania meczy lekkoatletycznych Polki w 1931 r. pokonały w Królewskiej Hucie reprezentantki Włoch (89:61).

⁴⁴ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 51, s. 1.

⁴⁵ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 59, s. 4.

⁴⁶ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 51, s. 4.

⁴⁷ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 68, s. 4.

Polskie łuczniczki należały do najlepszych na świecie. Na przełomie czerwca i lipca 1939 r. został rozegrany w Toruniu międzynarodowy mecz korespondencyjny pomiędzy łuczniczkami Polski i Anglii⁴⁸. W klasyfikacji zespołowej zwyciężyła Polska, wyprzedzając drugą reprezentację Polski i Anglię. W rywalizacji indywidualnej I miejsce zajęła Krystyna Guzianka przed Ireną Skorupską i Dąbek. Najlepsza z łuczniczek angielskich, Sandvord, uplasowała się na V pozycji. IX Mistrzostwa Świata w Łucznictwie miały zostać rozegrane w Oslo w dniach 30 lipca – 6 sierpnia 1939 r.⁴⁹ Skład reprezentacji Polski pań był następujący: Janina Kurkowska-Spychajowa, Natalia Szczycińska (Warszawa), Ludmiła Dubajowa (Lwów) i K. Guzianka (Poznań). Po raz kolejny mistrzynią świata (w konkurencji indywidualnej) została J. Kurkowska-Spychajowa, wyprzedzając N. Szczycińską⁵⁰.

Fot. 3. IX Mistrzostwa Świata w Łucznictwie – Oslo 30 lipca – 6 sierpnia 1939 r. Mistrzyni świata Janina Kurkowska-Spychajowa

Źródło: „Przegląd Sportowy” 1939, nr 64, s. 1.

Panie licznie uczestniczyły w sporcie strzeleckim. W czerwcu 1939 r. odbyły się Międzynarodowe Korespondencyjne Zawody Strzeleckie Kobiet z udziałem 51 zespołów (w tym: 21 zespołów niemieckich, po 12 zespołów z Polski i Anglii, po 3 zespoły z Finlandii i Węgier)⁵¹. W konkurencji zespołowej pań (nie wszystkie wyniki spłynęły) prowadziła drużyna Związku Strzeleckiego,

⁴⁸ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 51, s. 3.

⁴⁹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 57, s. 4; 1939, nr 64, s. 3.

⁵⁰ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 64, s. 1, 3.

⁵¹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 52, s. 3.

przed zespołem z Helsinek i KPW; w konkurencji indywidualnej prowadziła Titala (Helsinki), przed Vaillą (Helsinki) i Marią Jagodzińską (Polska).

Z inicjatywy Warszawskiego Towarzystwa Łyżwiarskiego (WTŁ) miały zostać zorganizowane mistrzostwa Polski w łyżwiarstwie figurowym w Warszawie, w dniach 9–10 lutego 1939 r.⁵² Zawody miały zostać połączone z pokazami łyżwiarskimi najlepszych zawodników mistrzostw Europy w Zakopanem. Mistrzostwa Europy w łyżwiarstwie figurowym rozgrywano od 1930 r. W dotychczasowych zawodach Polacy zdobyli jeden medal (podczas zawodów w Pradze w 1934 r. Zofia Bilor i Tadeusz Kowalski zajęli III miejsce w konkurencji par). Mistrzostwa Europy w łyżwiarstwie w dniach 4–6 lutego 1939 r. po raz pierwszy odbyły się w Polsce, gospodarzem zawodów było Zakopane⁵³. Relacje transmitowano drogą radiową do trzech państw: Polski, Niemiec i Węgier⁵⁴. Faworytami byli Niemcy – Maxie Herber i Ernst Baier – czterokrotni mistrzowie Europy. Polskę na zawodach reprezentowało rodzeństwo Stefania i Erwin Kalusowie. O tytuł mistrzów Europy rywalizowało 10 par sportowych. Zwyciężyli po raz piąty Niemcy – M. Herber i E. Baier⁵⁵. S. i E. Kalusowie zajęli V miejsce. Mistrzowie Europy wystąpili w dniu 12 lutego 1939 r. w Katowicach, w pokazach łyżwiarstwa figurowego⁵⁶.

Najlepszą zawodniczką mistrzostw Polski w łyżwiarstwie szybkim była Z. Nehring. Zwyciężyła we wszystkich konkurencjach: biegu na dystansie 500 m, 1000 m i 3000 m. Drugie miejsce w wieloboju łyżwiarskim zajęła Kalbarczyk. Zawody odbyły się na przełomie stycznia i lutego 1939 r. w Suwałkach⁵⁷. Z. Nehring uczestniczyła w 1939 r. w mistrzostwach świata w wieloboju łyżwiarskim⁵⁸, gdzie zajęła dobrą V lokatę. Zwyciężyły łyżwiarki Finlandii – mistrzynią świata została Verné Lesche, wyprzedzając Liise Salmi i Laure Tamminen.

Do popularnych dyscyplin uprawianych przez kobiety należało pływanie. W roku przedolimpijskim ustalono minima wynikowe w pływaniu dla pań⁵⁹. W poszczególnych konkurencjach pływackich limity wynosiły: w wyścigu na dystansie 100 m stylem dowolnym – 1 min 13,0 s; w wyścigu na dystansie 400 m stylem dowolnym – 6 min 00,0 s; w wyścigu na dystansie 100 m stylem grzbietowym – 1 min 26,0 s; w wyścigu na dystansie 200 m stylem klasycznym – 3 min 18,0 s; w sztafecie 4 × 100 m stylem dowolnym – 5 min, 20,0 s. Minima były wynikami lepszymi od rekordów Polski w wymienionych konkurencjach

⁵² „Przegląd Sportowy” 1939, nr 10, s. 5.

⁵³ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 9, s. 5.

⁵⁴ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 10, s. 5.

⁵⁵ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 11, s. 4.

⁵⁶ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 13, s. 6.

⁵⁷ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 10, s. 5.

⁵⁸ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 18, s. 5.

⁵⁹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 8, s. 5. Termin osiągnięć wyznaczonych wyników upływał z dniem 15 sierpnia 1939 r.

pływackich. Redakcja „Przeglądu Sportowego” opublikowała najlepsze wyniki w pływaniu osiągnięte w 1938 r.⁶⁰ Były one znacznie lepsze niż „polskie minima olimpijskie”. Najlepszy wynik w pływaniu na dystansie 100 m stylem dowolnym należał do Dunki Ranghild Hveger i wynosił 1 min 5,6 s; była także liderką na dystansie 400 m stylem dowolnym (5 min 6,1 s). Riet van Feggelen (Holandia) posiadała najlepszy wynik na dystansie 100 stylem grzbietowym – 1 min 12,9 s; Lenk (Brazylia) na dystansie 200 m stylem klasycznym (2 min 57,0 s); natomiast w wyścigu sztafetowym 4 × 100 m stylem dowolnym najlepszy wynik należał do zespołu Danii (4 min 27,6 s).

Bardzo dobre rezultaty uzyskały kobiety podczas zimowych mistrzostw Śląska w pływaniu, które zostały rozegrane na początku lutego 1939 r. w Siemianowicach⁶¹. Sztafeta pań EKS Katowice uzyskała na dystansie 3 × 100 m stylem zmiennym rezultat 4 min 31,5 s (wynik lepszy od dotychczasowego rekordu Polski – 4 min 35,2 s). Pływaczką wykazującą bardzo dobrą formę była jedna z zawodniczek EKS – Ilse Boll, która trenowała na Śląsku Opolskim. Osiągnęła ona w wyścigu na dystansie 100 m stylem klasycznym 1 min 33, 6 s, natomiast w wyścigu na dystansie 200 m stylem klasycznym – 3 min 14,8 s.

Dobry poziom sportowy zaprezentowały panie podczas zimowych mistrzostw Polski w pływaniu, które odbyły się w marcu 1939 r. na pływalni Akademii Wychowania Fizycznego (AWF) w Warszawie⁶². W poszczególnych konkurencjach mistrzyniami zostały: „Bielska” (Hakoah Bielsko) w wyścigu na dystansie 100 m stylem dowolnym (1 min 18,2 s.) i na dystansie 400 stylem dowolnym (6 min 39,2 s); I. Boll (EKS Katowice) w wyścigu na dystansie 100 m stylem klasycznym (1 min 36,5 s) i na dystansie 200 m stylem klasycznym (3 min 23,0 s); Fonfara (EKS Katowice) w wyścigu na dystansie 100 m stylem grzbietowym (1 min 29,2 s); Lidia Pastor (Hakoah) w wyścigu na dystansie 300 m stylem zmiennym (5 min 40,5 s). Zawodniczki EKS zwyciężyły w sztafecie 3 × 100 m stylem zmiennym (4 min 33,0 s) i w sztafecie 4 × 100 m stylem dowolnym (5 min 52,5 s). W klasyfikacji drużynowej mistrzostw pań zwyciężyły pływaczki EKS Katowice, wyprzedzając Hakoah Bielsko. O rosnącej popularności pływania wśród kobiet świadczył fakt, iż w niektórych okręgach odbyły się mistrzostwa dziewcząt – m.in. w okręgu śląskim⁶³.

Imprezami sportowymi o charakterze regionalnym były mecze pływackie. W sierpniu 1939 r. odbył się w Poznaniu mecz pływacki Poznań-Pomorze-Śląsk⁶⁴. Wśród pań najlepsze rezultaty uzyskała G. Dawidowicz, m. in. w wyścigu na dystansie 100 m stylem dowolnym (1 min 20,2 s) oraz w wyścigu na dystansie 100 m stylem grzbietowym (1 min 32,0 s). Pływaczki ze Śląska uzy-

⁶⁰ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 17, s. 5.

⁶¹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 11, s. 6.

⁶² „Przegląd Sportowy” 1939, nr 23, s. 3.

⁶³ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 44, s. 3.

⁶⁴ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 66, s. 4.

skąły w sztafecie 4×100 m wynik 5 min 44,0 s. Podczas zawodów reprezentantka Poznania, Szelałowicz, pobiła rekord okręgu na dystansie 100 m stylem grzbietowym (1 min 33,9 s). Zawody odbyły się przy niesprzyjającej pogodzie, w ich trakcie padał dość mocny deszcz.

Mistrzostwa okręgu śląskiego w pływaniu odbyły się 2 lipca 1939 r. w Bielsku⁶⁵. Wśród pań wyróżniły się G. Dawidowicz (Hakoah Bielsko) i I. Boll. G. Dawidowicz w wyścigu na dystansie 100 m stylem dowolnym osiągnęła 1 min 16,5 s, zaś I. Boll w wyścigu na dystansie 200 m stylem klasycznym – 3 min 32,2 s.

Fot. 4. Mistrzostwa Polski w pływaniu w Bielsku 15–16 lipca 1939 r. Stoją od lewej: R. Banaszewska, G. Dawidowicz, Fonfara

Źródło: NAC, sygn. 1-S-2708-8.

Najważniejszą imprezą ogólnopolską w pływaniu były mistrzostwa Polski przeprowadzone w dniach 15–16 lipca 1939 r. w Bielsku⁶⁶. W konkurencjach pływackich pań został ustanowiony tylko jeden rezultat lepszy od rekordu Polski. W sztafecie 4 × 100 m stylem dowolnym zawodniczki Hakoah Bielsko (Zauberger, Fanny Kandel, L. Pastor, G. Dawidowicz) osiągnęły wynik 5 min 47,7 s. Bardzo dobre rezultaty zanotowano jeszcze w dwóch konkurencjach. W finale wyścigu na dystansie 100 m stylem dowolnym zwyciężyła Mirosława Kratochwila (AZS Warszawa) – 1 min 15,4 s. (wyrównany rekord Polski), wyprze-

⁶⁵ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 53, s. 3.

⁶⁶ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 57, s. 3.

dzając G. Dawidowicz (1 min 16,3 s). W wyścigu na dystansie 100 m stylem grzbietowym R. Banaszewska (AZS Warszawa) osiągnęła wynik 1 min 32,4 s. Na podkreślenie zasługuje doskonała organizacja zawodów w Bielsku. Warto też wspomnieć, że impreza cieszyła się bardzo dobrą frekwencją kibiców (około 3500–4500).

W ramach imprez międzynarodowych planowano rozegranie meczy międzypaństwowych z reprezentacjami Finlandii i Włoch⁶⁷. Mecz z reprezentacją Finlandii w pływaniu został rozegrany w Helsinkach, w dniach 30–31 lipca 1939 r.⁶⁸ W konkurencjach pań zwycięstwo odniosła m.in. G. Dawidowicz – w wyścigu na dystansie 100 m stylem grzbietowym (1 min 32,3 s).

Najważniejszą imprezą narciarską przeprowadzoną w Polsce były zawody FIS (mistrzostwa świata), które odbyły się w Zakopanem, w dniach 11–19 lutego 1939 r.⁶⁹ W biegu zjazdowym pań bezkonkurencyjne były narciarki Niemiec. Zwyciężyła Christl Cranz, przed Lisą Resch i Goetl⁷⁰. Najlepsza z Polek, Zofia Stopka, zajęła XIX miejsce, Maria Marusarz była XXI, XXIII miejsce zajęła Jadwiga Bornetówna, natomiast na XXIV miejscu – ostatnim – uplasowała się Helena Becker. O różnicy klas pomiędzy najlepszą narciarką a Polkami świadczy fakt, że zwyciężczyni uzyskała czas o 1 minutę lepszy od Z. Stopkówny. C. Cranz zwyciężyła również w slalomie, wyprzedzając Szwajcarkę Schaad i L. Resch⁷¹. Dość dobrze w tej konkurencji zaprezentowały się Polki. Z. Stopka zajęła VIII pozycję, natomiast M. Marusarz – IX miejsce. W kombinacji alpejskiej zwyciężyła bezkonkurencyjna C. Cranz, II miejsce zajęła Schaad, III – L. Resch. Najlepsza z Polek, Z. Stopka, uplasowała się na dobrym VIII miejscu.

Polki brały udział w zawodach rozgrywanych za granicą. W dniach 25–26 marca 1939 r. odbyły się zawody międzynarodowe w Feldbergu (Niemcy)⁷². Z polskich narciarek wystąpiły H. Marusarz i Z. Stopka. Bardzo dobrze w zawodach zaprezentowała się H. Marusarz, przegrywając w kombinacji alpejskiej jedynie z C. Cranz i Gerdą Nissi (Austria).

Mistrzostwa Polski w narciarstwie odbyły się w dniach 18–19 marca 1939 r. w Zakopanem⁷³. W biegu zjazdowym I miejsce zajęła H. Marusarz, II miejsce wywalczyła Z. Stopka, zaś III miejsce przypadło H. Becker. Najlepsza w slalomie ponownie okazała się H. Marusarz, wyprzedzając Marię Marusarz i Musialik (KPW Katowice). Mistrzynią Polski została H. Marusarz, tytuł wicemistrzyni przypadł M. Marusarz, zaś brązowy medal wywalczyła H. Becker.

⁶⁷ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 36, s. 4.

⁶⁸ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 61, s. 5.

⁶⁹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 13, s. 3; 1939, nr 15, s. 1.

⁷⁰ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 13, s. 1, 3.

⁷¹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 14, s. 2; 1939, nr 15, s. 1.

⁷² „Przegląd Sportowy” 1939, nr 25, s. 5.

⁷³ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 23, s. 3.

W mistrzostwach okręgu podhalańskiego najlepszą alpejką okazała się Jadwiga Bornetówna⁷⁴, która zwyciężyła zarówno w zjeździe, jak i w slalomie. Jedną z najlepszych polskich narciarek, Zofia Stopka, na znak protestu przeciwko uchybieniu sędziowskiemu podczas konkurencji zjazdu, nie przystąpiła do startu w slalomie. W zawodach stowarzyszeń przysposobienia wojskowego I miejsce zajęła Musialik. Kurantówna – jako jedyna z pań – uczestniczyła w marszu narciarskim „Szlakiem Huculskim II Brygady Legionów”⁷⁵. Trasa marszu wiodła z Rafailowej przez Jabłonice do Worochty. Trwał on trzy dni i odbył się w lutym 1939 r.

Wśród konkurencji wchodzących w skład szermierki panie uprawiały floret. W majowym numerze „Przeglądu Sportowego” z 1939 r. ukazała się informacja o mistrzyniach Polski we florecie za okres 1928–1938⁷⁶. W wymienionych latach mistrzostwo Polski zdobyły: w 1928 r. – Antonina Latinik (AZS Kraków), 1929 r. – Wanda Dubieńska (AZS Kraków), 1931 r. – Gertruda Gronowska (AZS Poznań), 1932 r. – Mira Lanżanka (AZS Poznań), 1933 r. – G. Gronowska-Rowecka (AZS Poznań), 1934 r. – Jadwiga Duch-Markowska (Polonia Warszawa), 1935–1938 – Herta Stanoszek (Śląsk).

W lutym 1939 r. we Lwowie odbyły się zawody eliminacyjne do drużynowych mistrzostw Polski⁷⁷. W zawodach wzięło udział 11 florecistek. Zwyciężyły zawodniczki TG „Sokół-Macierz” Lwów – Franz przed Godzielińską. Sześć polskich florecistek, na czele z H. Stanoszek, wyjechało do Budapesztu na treningi⁷⁸. Obóz sportowy rozpoczął się 12 kwietnia 1939 r., a panie miały trenować z następującymi trenerami: Gerencser, Gellert, Santelly i Schlotzer, trenowały też m.in. z najlepszą florecistką świata Vargu – w klubie DAC Budapeszt⁷⁹. W czerwcu 1939 r., z inicjatywy sekcji szermierczej Polonii Warszawa, odbył się trójmecz florecistek z udziałem AZS Warszawa, Polonii i Warszawianki⁸⁰. Zwyciężyły zawodniczki AZS Warszawa, wyprzedzając Warszawiankę i Polonię. Najwięcej zwycięstw odniosła Gruber (5) oraz J. Duch-Markowska, Nawrocka i Szrejder (po 4). Podczas mistrzostw Polski, które odbyły się w dniach 17–18 maja 1939 r. (po powrocie florecistek z obozu sportowego w Budapeszcie), w finałowej ósemce znalazło się siedem warszawianek i jedna florecistka ze Śląska – H. Stanoszek⁸¹. W najlepszej czwórce mistrzostw znalazły się następujące zawodniczki: J. Duch-Markowska, Gruber, H. Stanoszek i Szrejder.

⁷⁴ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 21, s. 4.

⁷⁵ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 11, s. 2.

⁷⁶ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 39, s. 5.

⁷⁷ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 15, s. 7.

⁷⁸ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 25, s. 5; 1939, nr 31, s. 3.

⁷⁹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 36, s. 1.

⁸⁰ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 46, s. 6.

⁸¹ *Florecistki chcą podbić świat. Refleksje po mistrzostwach Polski*, „Przegląd Sportowy” 1939, nr 44, s. 4.

Istotnym elementem w rozwoju sportu szermierczego wśród pań mogłoby stać się udział w zawodach międzynarodowych. W 1939 r. planowano rozegrane mistrzostwa świata w Meranie. Polski Związek Szermierczy (PZS) zajmował negatywne stanowisko wobec udziału reprezentantek Polski w zawodach. Na łamach „Przeglądu Sportowego” czytamy:

I wreszcie „najboleśniej” sprawa – panie. Po długich staraniach otrzymały pieniądze na wyjazd na trening do Budapesztu. Bawiły tam dziesięć dni, nauczyły się niejednego. Obecnie są w wysokiej formie. Dlaczegoż ten kapitał miałby zostać zmarnowany? Panie były dotychczas traktowane po macoszemu, niedoceniane – przecież mają wielkie szanse na zdobycie punktów w Helsinkach. Ale do tego trzeba rutyny międzynarodowej, której nie mają za grosz. Do sierpnia jeszcze daleko, może PZS, rozważywszy pro i contra, zdecyduje się jednak na wyjazd⁸².

Należy zgodzić się z wnioskiem redakcji czasopisma. Bez kontaktów międzynarodowych nie był możliwy rozwój poziomu sportowego.

Z inicjatywy PZS i Uzdrowiska Jurata odbyły się w dniu 16 lipca 1939 r. w Juracie zawody we florecie kobiet z udziałem zawodniczek z Polski i zagranicy⁸³. W imprezie sportowej wystąpiło 10 reprezentantek Polski oraz 4 florecistki z Danii i 3 z Węgier. Zawody rozegrano w dwóch etapach. W pierwszym etapie, odbyły się dwa turnieje półfinałowe, z których po 4 florecistki awansowały do finału (2 florecistki z Danii, 2 z Węgier i 4 z Polski). W finale zwyciężyła florecistka Danii – Lachmann, II miejsce zajęła Węgierka Wargha, zaś III – Gruber (Warszawianka). W komentarzu do zawodów A. Laskowska na łamach „Przeglądu Sportowego” pisze:

Międzynarodowy turniej szermierczy przyniósł obu stronom wiele korzyści. Zawodniczkom polskim dał możliwość zmierzenia się z prawdziwą klasą światową i to w warunkach jak najkorzystniejszych, publiczność zaś zobaczyła prawdziwie atrakcyjny mecz. Nade wszystko zaś zawody te przyczyniły się do popularyzacji szermierki kobiecej, jako sportu, który uczy dobrze się ruszać i dobrze myśleć⁸⁴.

Mistrzostwa Polski w tenisie odbyły się na przełomie maja i czerwca 1939 r. w Poznaniu⁸⁵. Do gry pojedynczej zgłoszono 14 pań, z których 13 wystąpiło w zawodach. W grach półfinałowych rywalizowały Jadwiga Jędrzejowska z Anną Bem i Helena Łuniewska z Zofią Jędrzejowską. W końcu lipca 1939 r. odbyły się w Gdyni międzynarodowe mistrzostwa Polski w tenisie⁸⁶. Do turnieju zgłoszono: w grze pojedynczej – 16 pań, w grze podwójnej kobiet – 8 par, w grze mieszanej – 14 par. W rywalizacji pań faworytką była J. Jędrzejowska, która w grze pojedynczej pokonała m.in. Silberman i Irminę Popławską. Awansowała do finału, gdzie spotkała się z Helle Kovac⁸⁷. W półfinale gry podwójnej spotkały się pary Bem i J. Jędrzejowska oraz H. Łuniewska z Z. Jędrzejowską.

⁸² Jednak powinniśmy wysłać szermierzy do Meranu, „Przegląd Sportowy” 1939, nr 48, s. 3.

⁸³ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 57, s. 6.

⁸⁴ A. Laskowska, *Piękny turniej szermierczy w Juracie*, „Przegląd Sportowy” 1939, nr 58, s. 6.

⁸⁵ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 44, s. 4.

⁸⁶ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 59, s. 6; 1939, nr 60, s. 1, 5.

⁸⁷ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 63, s. 1.

Polki występowały na turniejach międzynarodowych w tenisie (m.in. J. Jędrzejowska, czy Zofia Siodówna) organizowanych w Monte Carlo, Nicei, Zurychu⁸⁸. Zofia Jędrzejowska uczestniczyła w turnieju w Tallinie (Estonia)⁸⁹. Sukces zanotowała J. Jędrzejowska – podczas Międzynarodowych Mistrzostw Francji, rozegranych w czerwcu 1939 r. w grze pojedynczej i w grze podwójnej⁹⁰. J. Jędrzejowska, wspólnie z Simonie Mathieu, zwyciężyły w finale gry podwójnej, zaś w grze pojedynczej – w finale – uległa S. Mathieu (3:6, 6:8). Kolejny udział J. Jędrzejowskiej w turnieju wielkoszlemowym przypadł na przełom czerwca i lipca 1939 r. w Wimbledonie⁹¹. W grze pojedynczej pokonała m.in. Jugosłowiankę H. Kovac, lecz przegrała z Alice Marble w meczu o awans do półfinału⁹². Przed turniejem w Wimbledonie J. Jędrzejowska uczestniczyła w mistrzostwach Londynu, zwyciężając czwarty raz z rzędu⁹³.

Fot. 5. Turniej tenisowy Wimbledon (1939 r.). J. Jędrzejowska (z prawej) gratuluje zwyciężczyni meczu, amerykańskiej tenisistce Alice Marble (z lewej)

Źródło: NAC, sygn. 1-M-1836-8.

⁸⁸ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 16, s. 3; 1939, nr 18, s. 4; 1939, nr 29, s. 5; 1939, nr 57, s. 4.

⁸⁹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 70, s. 2. Zofia Jędrzejowska była siostrą Jadwigi Jędrzejowskiej.

⁹⁰ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 48, s. 4; 1939, nr 49, s. 1.

⁹¹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 49, s. 6.

⁹² „Przegląd Sportowy” 1939, nr 53, s. 6; 1939, nr 55, s. 6.

⁹³ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 51, s. 1, 6. W finale w 1936 r. J. Jędrzejowska pokonała Noel (6:2, 6:4); w finale w 1937 r. pokonała Satmmers (6:3, 6:0); w finałach w latach 1938–1939 pokonała Sperling (6:3, 6:0) i (6:1, 6:4).

W końcu lat 30. XX w. „Przegląd Sportowy” częściej informował o uprawianiu przez panie tenisa stołowego. Mistrzynią Pomorza w tenisie stołowym została Leppert (KPW Bydgoszcz)⁹⁴, zawody odbyły się w Toruniu. W dniu 19 marca 1939 r. w Toruniu odbyły się mistrzostwa Pomorza KPW⁹⁵. W zawodach zwyciężyła Stuplicka (Toruń), wyprzedzając Leppert i Stawską (Toruń).

W dniach 25–26 lutego 1939 r. odbyły się we Lwowie mistrzostwa Polski w tenisie stołowym⁹⁶. W konkurencji pań w zawodach wzięło udział 10 tenisistek. Mistrzynią Polski została tenisistka Gwiazdy Warszawa – Stockfischówna, wyprzedzając Eckównę (Gwiazda Lwów), Koppelównę (Skole), Konstantinównę (Lwów) i Stuplicką (Toruń).

Panie z powodzeniem uprawiały sporty wodne. W czerwcu 1939 r. odbyły się mistrzostwa w poszczególnych okręgach w kajakarstwie⁹⁷. W mistrzostwach okręgu poznańskiego w konkurencji jedynek zwyciężyła Frajer (Wilki Morskie), w konkurencji dwójek, I miejsce wywalczyły Frajer i Pawlak (Wilki Morskie). W mistrzostwach okręgu pomorskiego w kajakarstwie, w wyścigu dwójek na dystansie 600 m zwyciężyły Prauss (KPW Pomorzanie Toruń) i Mróz. W Pucku, na początku lipca 1939 r., odbyły się VII Mistrzostwa Polski w kajakarstwie⁹⁸. Mistrzynią Polski została Lanżanka (TG „Sokół” Grudziądz), zaś tytuł wicemistrzowski przypadł Prauss⁹⁹. W konkurencji dwójek triumfowała osada Prauss i Mróz, wyprzedzając Krajnik i Węgier (KPW Pomorzanie) i osadę Wojanowska i Piątkowska (TG „Sokół” Warszawa). W zawodach z okazji 15-lecia KPW Grudziądz zwyciężyły w osadach dwójek Chojnacka i Nowińska (KPW Grudziądz), wyprzedzając Węgier i Krajnik¹⁰⁰. W konkurencji jedynek I miejsce zajęła Krajnik.

Kolejną dyscypliną sportów wodnych, uprawianą przez kobiety, było wioślarstwo. Panie uczestniczyły w zawodach wioślarskich na szczeblu lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim. W dniu 16 lipca 1939 r. w Kruszwicy, na jeziorze Gopło, odbyły się międzyklubowe zawody wioślarskie. W konkurencjach pań, w wyścigu jedynek najlepszą okazała się Krynicka (z Grudziądzkiego Towarzystwa Wioślarskiego – GTW – Wisła), zaś w wyścigu czwórek półwyścigowych zwyciężyła osada BTW¹⁰¹. Tydzień później odbyły się zawody na torze w Łęgnowie pod Bydgoszczą, z udziałem wioślarzy z zagranicy¹⁰². Konkurencje pań zakończyły się zwycięstwem osad polskich. W wyścigu czwórek półwyścigowych I miejsce zajęła osada GTW Wisła; w konkurencji czwórek pań zwycięży-

⁹⁴ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 11, s. 2.

⁹⁵ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 23, s. 4.

⁹⁶ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 17, s. 3.

⁹⁷ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 52, s. 4.

⁹⁸ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 55, s. 4.

⁹⁹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 53, s. 3.

¹⁰⁰ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 62, s. 4.

¹⁰¹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 58, s. 5.

¹⁰² „Przegląd Sportowy” 1939, nr 58, s. 5; 1939, nr 59, s. 4.

ła osada Warszawskiego Klubu Wioślarek (WKW); w konkurencji jedynek najlepsza okazała się Maria Kepel (AZS Wilno).

Mistrzostwa Polski (XX regaty) w wioślarstwie odbyły się w dniach 12–13 sierpnia 1939 r. na Jeziorze Witobelskim pod Poznaniem¹⁰³. Wśród pań, w konkurencji jedynek zwyciężyła M. Kepel przed Ałłą Dowgird (Poznański Klub Wioślarek, PKW); w konkurencji czwórek ze sternikiem zwyciężyła osada z Bydgoszczy (Klara Bukowska, Irena Gordon, Zofia Zaremba, Krystyna Treuchel i sternik Irma Molska), wyprzedzając osadę Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego¹⁰⁴.

Akademickie mistrzostwa świata odbyły się w Monaco w dniach 20–28 sierpnia 1939 r.¹⁰⁵ W 17-osobowej reprezentacji Polski znalazły się panie. W szermierce Polskę reprezentowały Małgorzata Serini i Nawrocka, w pływaniu – M. Kratochwila, a w tenisie – Helena Łuniewska¹⁰⁶. H. Łuniewska została mistrzynią świata w tenisie, natomiast M. Kratochwila w pływaniu na dystansie 100 m stylem dowolnym (1 min 15, 4 s)¹⁰⁷. Tytuł wicemistrzyni w pływaniu na dystansie 100 m zdobyła Angielka Williams (1 min 15,6 s), zaś III miejsce przypadło Egelberg (1 min 15,8 s). Warto zwrócić uwagę na fakt, iż akademicka reprezentacja Polski została w dniu 26 sierpnia 1939 r. odwołana do kraju.

Jak informowała redakcja „Przeglądu Sportowego”, II Igrzyska Polaków z Zagranicy i Wolnego Miasta Gdańska miały się odbyć w dniach 23–27 lipca 1939 r.¹⁰⁸ Panie miały rywalizować w grach sportowych, lekkoatletyce i pływaniu.

W czerwcu 1939 r. zorganizowano w Warszawie „Tydzień Sportu Akademickiego”¹⁰⁹. Panie rywalizowały w grach sportowych, pływaniu i strzelectwie. W klasyfikacji szkół wyższych w rywalizacji pań I miejsce wywalczyły studentki Akademii Wychowania Fizycznego, wyprzedzając Uniwersytet Warszawski i Szkołę Główną Handlową.

W końcu czerwca 1939 r. w Warszawie, na stadionie Wojska Polskiego, miały miejsce zawody i pokazy sportowe, z których dochód przekazano na Fundusz Obrony Narodowej (FON)¹¹⁰. W ramach imprezy sportowej odbył się pokaz gimnastyczny pań z TG „Sokół”, a także pokaz strzelania z łuku (wielokrotnej mistrzyni świata Janiny Kurkowskiej-Spychajowej). Impreza zgromadziła 3000 publiczności.

Redakcja „Przeglądu Sportowego” była organizatorem plebiscytu „Na Najlepszego Sportowca Polski”. W plebiscycie przeprowadzonym w 1939 r. (za rok

¹⁰³ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 64, s. 3.

¹⁰⁴ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 66, s. 1, 3.

¹⁰⁵ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 66, s. 4.

¹⁰⁶ Tamże.

¹⁰⁷ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 70, s. 3.

¹⁰⁸ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 25, s. 6.

¹⁰⁹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 48, s. 3.

¹¹⁰ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 51, s. 1; 1939, nr 52, s. 3.

1938) zwyciężył Stanisław Marusarz (28 230 głosów)¹¹¹. Trzecie miejsce zajęła lekkoatletka Stanisława Walasiewicz (20 622 głosy), zaś czwarte tenisistka Jadwiga Jędrzejowska (15 016 głosów).

Redakcja „Przeglądu Sportowego” na swoich łamach zamieszczała sylwetki sportowe pań. W numerze 36 z 1939 r. ukazał się materiał poświęcony biografii sportowej warszawianki Heleny Woynarowskiej¹¹² – z wykształcenia inżynier, była reprezentantką Polski w lekkoatletyce oraz w grach sportowych (w hazenie i koszykówce). Po zakończeniu kariery sportowej sprawowała rolę działaczki, m.in. była kierownikiem zespołu lekkoatletek podczas mistrzostw Europy w lekkoatletyce w Wiedniu w 1938 r.

Zakończenie

„Przegląd Sportowy” upowszechniał sport kobiet poprzez doniesienia, materiały i artykuły dotyczące uwarunkowań sportu kobiet, współzawodnictwa sportowego na arenie regionalnej, ogólnopolskiej i międzynarodowej oraz osiągnięć sportowych pań. Kobiety działały w strukturach organizacyjnych sportu w Polsce, uczestniczyły m.in. w centralnych obozach sportowych, organizowanych przez Polskie Związki Sportowe.

Najpowszechniej uprawianymi przez panie dyscyplinami sportowymi były gry sportowe, lekkoatletyka i łucznictwo. Kobiety uprawiały z powodzeniem także inne dyscypliny, m.in.: gimnastykę, kajakarstwo, łyżwiarstwo, narciarstwo, pływanie, szermierkę, tenis, tenis stołowy, wioślarstwo, a także w mniejszym zakresie sport automobilowy. Największe sukcesy osiągały w łucznictwie oraz tenisie (m.in. Janina Kurkowska-Spychajowa oraz Jadwiga Jędrzejowska). W niektórych dziedzinach sportu, m.in. w narciarstwie i pływaniu, panie przybliżyły się do czołówki światowej. Pewien regres poziomu sportowego nastąpił w lekkoatletyce. We współzawodnictwie międzynarodowym dało się zauważyć, jak wielkie znaczenie wśród polskich lekkoatletek miała obecność w latach wcześniejszych J. Wajs czy S. Walasiewicz.

Bibliografia

A. Źródła

I. Prasa

„Przegląd Sportowy” 1939.

¹¹¹ „Przegląd Sportowy” 1939, nr 13, s. 5.

¹¹² „Przegląd Sportowy” 1939, nr 36, s. 3.

B. Literatura

- Drozdek-Małolepsza T., „Przegląd Sportowy” jako informator i propagator sportu kobiet w Polsce w roku olimpijskim (1936), „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2016, t. 15, nr 2, s. 45–61; <http://dx.doi.org/10.16926/kf.2016.15.11>.
- Drozdek-Małolepsza T., *Sport kobiet w Polsce w latach 1921–1922 w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy”*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2013, t. 12, nr 2, s. 63–72.
- Drozdek-Małolepsza T., *Sport kobiet w Polsce na łamach czasopisma „Przegląd Sportowy” (1923–1924)*, „Zeszyty Naukowe Almamery Szkoła Wyższa z siedzibą w Warszawie” 2014, nr 2(71), s. 165–177.
- Drozdek-Małolepsza T., *Sport kobiet w Polsce w 1925 roku w świetle „Przeglądu Sportowego”*, [w:] Kwieciński J., Tomczak M., Łuczak M. (red.), *Sport i wychowanie fizyczne w badaniach naukowych. Teoria – praktyce*, PWSZ, Konin 2014, s. 223–233.
- Drozdek-Małolepsza T., *Sport kobiet w Polsce w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1926)*, [w:] Zowisło M., Kosiewicz J. (red.), *Sport i turystyka w zwierciadle wartości społecznych*, AWF, Kraków 2015, s. 210–219.
- Drozdek-Małolepsza T., *Sport kobiet w Polsce na łamach czasopisma „Przegląd Sportowy” (1927)*, „Zeszyty Naukowe Almamery Szkoła Wyższa z siedzibą w Warszawie” 2014, nr 3(72), s. 273–287.
- Drozdek-Małolepsza T., *Sport kobiet w Polsce w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1928)*, „Aktywność Ruchowa Ludzi w Różnym Wieku” 2015, nr 1–4(25–28), s. 9–21.
- Drozdek-Małolepsza T., *Sport kobiet w Polsce w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1929)*, „Szkice Humanistyczne” 2015, t. 15, nr 1–2, s. 61–75.
- Drozdek-Małolepsza T., *Sport kobiet w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1931)*, [w:] Kosiewicz J., Małolepszy E., Drozdek-Małolepsza T. (red.), *Z dziejów wychowania fizycznego, sportu i turystyki w Polsce i w Europie*, AJD, Częstochowa 2016, s. 113–127; <http://dx.doi.org/10.16926/zdwfsit.07>.
- Drozdek-Małolepsza T., *Sport kobiet w Polsce w świetle pisma „Przegląd Sportowy” (1932)*, [w:] Urban R., Nowak L., Eider J. (red.), *Z najnowszej historii kultury fizycznej w Polsce*, t. 12(1): *Z dziejów kultury fizycznej w Polsce do 1945 r.*, ZWKF, Gorzów Wlkp. 2016, s. 159–177.
- Drozdek-Małolepsza T., *Sport kobiet w Polsce w świetle pisma „Przegląd Sportowy” (1935)*, „Roczniki Naukowe Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku” 2015, nr 1(11), s. 5–15.
- Drozdek-Małolepsza T., *Sport strzelecki kobiet w Polsce w okresie międzywojennym*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2012 t. 11, s. 13–25.

- Drozdek-Małolepsza T., *Sporty zimowe kobiet w Polsce w latach 1919–1939*, [w:] Rak L., Małolepszy E. (red.), *Narciarstwo polskie 1888–2008*, Jasło 2009, s. 105–115.
- Drozdek-Małolepsza T., *Stan badań nad dziejami wychowania fizycznego i sportu kobiet w Drugiej Rzeczypospolitej*, [w:] Zaborniak S. (red.), *Z dziejów kultury fizycznej w Polsce*, UR, Rzeszów 2005, s. 13–21.
- Drozdek-Małolepsza T., *Uwarunkowania rozwoju ruchu sportowego kobiet w Polsce w latach 1919–1939. Zarys problematyki*, [w:] Drozdek-Małolepsza T. (red.), *Z najnowszych dziejów kultury fizycznej i turystyki w Polsce. Dzieje kultury fizycznej i turystyki w Polsce w końcu XIX i XX w.*, t. 1, AJD, Częstochowa 2011, s. 149–163.
- Drozdek-Małolepsza T., *Women's Sport in Poland in the Light of „Przegląd Sportowy” [„Sports Review”] Magazine (1930)*, [w:] Drozdek-Małolepsza T., Buková A. (red.), *Teoretyczne i praktyczne uwarunkowania kultury fizycznej i turystyki (Teoretické i praktické podmienky telesnej kultúry a turistiky)*, AJD, Częstochowa 2015, s. 29–45.
- Drozdek-Małolepsza T., *Women's sport in Poland in the light of „Przegląd Sportowy” [„Sports Review”] magazine (1933)*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2015, t. 14, nr 2, s. 73–91; <http://dx.doi.org/10.16926/kf.2015.14.17>.
- Łysko M., *Udział kobiet w życiu publicznym II Rzeczypospolitej Polskiej*, „Miscellanea Historico-Juridica” 2015, t. 14, nr 1, s. 381–400; <http://dx.doi.org/10.15290/mhi.2015.14.01.23>.
- Rotkiewicz M., *Rozwój sportu kobiet w Polsce okresu międzywojennego*, „Sport Wyczynowy” 1979, nr 3–4, s. 3–21.
- Schůtova J., Waic M. (red.), *Tělesná výchova a sport žen v českých a dalších středoevropských zemích*, Praha 2003.

“Przegląd Sportowy” [“Sports Review”] as a Communicator and Promoter of Women’s Sport in Poland in the Year of the Outbreak of World War II (1939)

Abstract

The paper presents women’s sport in Poland based on the “Przegląd Sportowy” [“Sports Review”] magazine of 1939. “Sports Review” popularized women’s sport in Poland through reports, materials and articles concerning conditions for women’s sport, women’s sports competition and achievements. The most popular sports disciplines practised by women in Poland in the period discussed were sports games, athletics and archery. Women also practised other sports disciplines, among others, gymnastics, canoeing, skating, skiing, swimming, fencing, rowing, tennis, table tennis and automobile sport. At that time Polish women were most successful in the international arena in archery and tennis. The best women in Polish sport included: Janina Kurkowska-Spychajowa and Jadwiga Jędrzejowska.

Keywords: women, sport, “Przegląd Sportowy” [“Sports Review”] magazine, Poland, 1939.